

indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^h spectat, gibbum læueq; admodum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quæ in inferiori ipsius sede necessarioⁱ constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^k Ne uerò uenæ caue caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exculptus est, quantus amplectendo innascendoq; caue caudici sufficiat. Cæterum^l inferiori sede iecur admodum amicè uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq; corporis latitudinem oblongum necessario^m procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hic existit, sed non undecunque processibusⁿ tubularibus ue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie nequiquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quæ nanque^o duodenum exporitur intestinum, & uenæ^p portæ à iecore prodit, iecur quodam^q tubere prominet, sedem quam hic uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis^r uescula caue iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculpitur, medium eius uesculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte^s sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq; septum transeunt, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeo sanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum scitio pulchrè attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem connèctendum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uesciæ, & eius generis per multa, quæ amplam cavitatem eamq; unicam necessario^t obtinentia, opportunissimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam necessario^u, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiū series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq; quæ septum spectat, præter sinum uenæ caue caudici paratū, exactè gibbum & læue, sed quæ uen triculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quæ uerò superiori orificio uentriculi eiusq; sedi superiori uersus sinistrum incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^v angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipue in anteriori ipsius sede, ubi sanè tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter^w unam patulæ sectionis modo anteriori ipsius parti induciam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti^x foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, à qua portæ uenæ^y caudex principium ducit. Atque hæc sectio seu foramen est, quo umbilici^z uena humano iecori implantatur. Cæterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim dissimulatione^{aa} professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas λέβες Græci uocant) commentantur, e canum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumq; præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uerò in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est disiectum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomies peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinq; fibris manus apprahendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorū nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponūt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanq; ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensæ nomen fortitur, quod mensæ uices gerat: nam membrorū alimēta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq; inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq; commutat. Quarta a uirgæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectā ducunt. Huiusmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiari eguisse formam.

Humanum iecoris formam à canū & simiarum iecoris bus uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ figmenta^{ab} sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti aliter testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare alitruat, propter^{ac} scissionem seu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiscens excipitur, aut ob eius iecoris^{ad} portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solū læui negocio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hætenus uenæ caue exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quòd scilicet timidis gulosisq; maius obtigerit, & quòd iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratum medicorum ipsdem crapula absumi iecur, seriò adeoq; cōtentiose affirment, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ^{ae} propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ caue soboles numerosè sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq; aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexum diligentiū) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^{af} unam uenam congregiantur: non eequidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in caue sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæc rursus in maiores, ampliores ue tantisper colliguntur, donec omnes in^{ag} duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenæ caue sedem, quæ hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam^{ah} graciles furculos eidem uenæ caue sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio fit, sed^{ai} in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæreret, dum resupinatum hominem intelligimus.^{aj} In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusa, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm similima, nisi quòd durius, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, τριχην nuncupauit. Præsens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquam tenui oboluitur tunica, à ligamenti pronata, quibus iecur peritonæo, quæ id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: ^{ak} unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectā ex anterioribus in posteriora protensum.^{al} Alterum uerò, quæ iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, à peritonæo nascitur. hic enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein quæ caue uenæ caudex septum permeat, & dein secundum caue per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumq; peritonæum iecur colligat. Quinetiā caue iecoris sedi ubi portæ est principiu, omenti quoq; portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio^{am} uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim foetu è matre excluso arefcit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligātis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiare fortitur tunicam, in quam duo quoq; inseruntur nerui: ^{an} unus quidem à sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implātis: ^{ao} alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cōiugij propaginibus discinditur,

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesculae meatus in iecore.

Arterie.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascent tunica.

Nerui.